

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Tel. 827 42 02

Fax. 827 64 53

Warszawa, 14 listopada 2000 r.

34908

RPO/354875/2000/III/LN

Pan Longin Komołowski
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Pracy i Polityki Społecznej

Szanowny Panie Premierze.

W ostatnim okresie wpływają do mnie skargi w sprawie zasad stosowania przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. nr 8, poz. 43 ze zm.).

W skargach tych chodzi o niejednolite stosowanie przesłanek uprawniających różne grupy zawodowe do przejścia na emeryturę w wieku niższym, niż powszechnie obowiązujący. Ma to szczególne znaczenie dla osób, które - w związku z transformacją gospodarki - osiągają wcześniejszy wiek emerytalny nie wykonując już pracy w szczególnych warunkach.

I tak, warunek ten nie jest już wymagany wobec pracowników, o których mowa w §4 rozporządzenia w związku ze skreśleniem przepisu § 4 pkt 2 rozporządzenia - w § 1 pkt 2 lit. a) rozporządzenia zmieniającego z dnia 3 czerwca 1997r. (Dz. U. nr 61, poz. 377).

Warunek ten został jednak utrzymany w szczególności w § 6 i § 7 rozporządzenia.

Należy wskazać, że problematyczne jest, czy Rada Ministrów, określając w rozporządzeniu niższy od przewidzianego jako powszechnie obowiązujący, wiek emerytalny, miała upoważnienie ustawowe do wprowadzenia także innych przewidzianych w tym przepisie, warunków dotyczących przyznania prawa do emerytury, a przede wszystkim ograniczenia tego prawa od uzyskania wieku

emerytalnego w czasie zatrudnienia lub w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia i uwarunkowanie w takiej sytuacji prawa do emerytury od dodatkowego znacznie (bo o 10 lat) dłuższego zatrudnienia. Celem rozporządzenia było przecież uregulowanie prawa do emerytury w sposób szczególny i korzystniejszy co do jej wysokości i wieku wobec powszechnie obowiązujących zasad.

Wydaje się, że nastąpiło tutaj przekroczenie delegacji wynikającej z art. 55 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 40, poz. 267 ze zm.) (por. uzasadnienie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1996r., II UZP 25/95 - OSNAPUS 1996/15, poz. 212). Wprowadzenie zmiany § 4 rozporządzenia było konsekwencją zniesienia ustawą z dnia 24 maja 1990r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. nr 36, poz. 206) warunku osiągnięcia wieku emerytalnego w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia określonego w art. 26 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Zmiana tego przepisu nie pociągnęła za sobą zmiany innych przepisów rozporządzenia Rady Ministrów. Doszło zatem do sytuacji, w której pracownicy zatrudnieni w szczególnych warunkach znajdują się w sytuacji trudniejszej, gorszej od ogółu pracowników. W dalszym ciągu istnieje zatem podział pracowników uprawnionych do wcześniejszych emerytur na podstawie tego rozporządzenia na tych, od których wymagane jest przy ubieganiu się o emeryturę osiągnięcie wieku emerytalnego w czasie zatrudnienia w szczególnych warunkach, oraz tych, od których nie wymaga się w ogóle spełnienia tego warunku. Jest także grupa pracowników, od których wymaga się aby wiek emerytalny był osiągnięty w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia.

Uprawnienia do wcześniejszych emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze przysługiwać będą w okresie przejściowym pracownikom na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. nr 162, poz. 1118 ze zm.).

Ponieważ nowe przepisy emerytalne nie uzależniają uprawnień pracowników urodzonych po 31 grudnia 1948r. do wcześniejszej emerytury od spełnienia warunku wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub osiągnięcia wieku emerytalnego w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia, powyższe zasady nie są stosowane do pracowników urodzonych przed 1 stycznia 1949r., w stosunku do których omawiana zasada formalnie nie została zniesiona w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów.

Zasadam równości w prawie oraz sprawiedliwości społecznej powinno zatem odpowiadać - moim zdaniem - takie stosowanie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów, aby warunek osiągnięcia niższego wieku emerytalnego w czasie

zatrudnienia lub w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia nie był wymagany wobec wszystkich grup ubezpieczonych, które uprawnione są do przejścia na emeryturę w wieku niższym z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach (lub w szczególnym charakterze).

Wobec kształtującej się linii orzecznictwa sądowego, które zdaje się potwierdzać zróżnicowane warunki przechodzenia na emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach (por. wyrok SN z dnia 9 listopada 1999r., II UKN 187/99, OSNAP - wkł. 2000/13, poz. 7) niezbędne wydaje się zatem ujednoczenie warunków przechodzenia na emeryturę uregulowanych na okres przejściowy w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów.

Działając zatem na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tj. Dz. U. z 1991r. nr 109, poz. 471 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Premiera o rozważenie możliwości przygotowania stosownej zmiany przepisów.

Z wyrazami szacunku

/-/ Prof. dr Andrzej Zoll